СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 254. Джерзи Сити, Н. Дж., середа, 1. падолиста, 1922. VOL. XXX. No. 254. Jersey City, N. J., Wednesday, November 1, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ПРОТЕСТ ЮНІЙ ПРОТИ РІШЕННЯ ЗЕЛІЗНИЧОЇ РАДИ

ВАШИНГТОН, 30. жовтня. — Уряд Американської Федерації Праці видав публичну заяву про недавне рішенне Зелізничої Робітничої Ради Злучених Держав про „живучу заплату".

Федерація Праці підносить, що конгрес, ухвалюючи закон про Зелізничу Раду, мав на думці власне „живучу заплату" і дав сього виразні докази в своїй ухвалі. На думку Федерації Праці, Зелізнича Рада доказала своїм рішенням ще один зайвий раз, що вона зовсім непотрібна та що американські робітники та підприємці будуть вміти богато краще рішати свої непорозуміння самі, як за її посередництвом.

В подібнім тоні заявилися про рішенне Ради також поодинокі урядники Федерації Праці та підлеглих її юній.

ЗЕЛІЗНИЦЯ ЛАКОВАНА ГОДИТЬСЯ З ПРОТИЮНІЙНОЮ „ЮНІЄЮ"

НЮ ЙОРК, 30. жовтня. — Зелізниче підприємство Лакована оголосило, що воно увійшло вже в порозуміннє щодо умов праці зі своїми варстатовими робітниками, принятими на місце страйкарів та зорганізованих самим підприємством в юнію на місце юній, звязаних з Американською Федерацією Праці.

Подібні „компанійні юнії" поорганізували також другі зелізничі системи в східній части Злучених Держав.

СТАН СТРАЙКУ ЗЕЛІЗНИЧИХ ВАРСТАТОВИХ РОБІТНИКІВ

ШІКАГО, 30. жовтня. — Одна зелізнична статистик подав до відома, що на так званий балтиморський плян покінчення страйку зелізничих варстатових робітників згодилося досі 58 зелізниць, які мають разом 77,854 миль зелізниці. Зате 92,165 миль зелізниці буде залежати від самостійних контрактів.

РУХ ЗА НОВИМИ МИРОВИМИ УМОВАМИ

ШІКАГО, 30. жовтня. — Уряд жіночої організації „Міжнародна Ліга Жінок для Мира й Свободи" видала публичний заклик до американських організацій до участи в міжнародній конференції для мира, що має відбутися за стараннєм сеї організації в голяндськім місті Газі дня 7. грудня сього року.

Як каже заява уряду організації, кожда американська організація буде мати право вислати своїх представників на сей конгрес. Цілию його буде обдумати основи нових мирових договорів та усунення теперішної міжнародної анархії.

ЗАЛОЖЕННЄ СТЕЙТОВОГО МЛИНА

ГРЕНД ФОРКС, Норт Дакота, 30. жовтня. — Стейт Норт Дакота почав заниматися шпихлірованнєм збіжа та млинарством. Коштом півтретя міліона долярів заложено там стейтовий зсип збіжа (елевейтор) та млин. Млини зможуть молоти коло 3,000 бочок на день. Покищо отворено один млин о помености 1,000 бочок муки. Незадовго отворять другий млин, що буде міг молоти 1,000 бочок муки денно. Третій буде готов доперва пізнійше. Млин пустив в рух губернатор стейту підчас урочистого принятя з того приводу; губернатор потиснув елєктричний гузик, і перший млин почав молоти 33,000 бушлів пшениці, закупленої державою на публичнім ринку.

Державні млини та елевейтори є частиною програми Непартійної Ліги.

ПОПРАВА УМОВ ПРАЦІ ДЛЯ МІСЬКИХ РОБІТНИКІВ

ДІТРОЙТ, Мишиген, 30. жовтня. — Мейор міста оголосив свій плян про поправу умов праці на міських трамваях (стріткарах).

Після сього пляну, робітники, що ведуть вози одинцем, мали би дістати підвишку 5 центів на годину, а другі скороченнє робочого дня до 8 годин. Вони мали би теж дістати кождого року вакації зі заплатою за свобідний час. Новий плян має бути потвердженний міською радою і заведений наперед на пробу на кількох лініях, а доперва відтак поширений і на другі лінії.

СЕКРЕТАР ГЮЗ ОБОРОНЯЄ МІЖДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ АМЕРИКИ

БОСТОН, 30. жовтня. — Секретар стейту Гюз виступив тут перед битком набитою салею Сімфоні Гол з промовою за новим вибором сенатора Лоджа.

Підчас своєї промови Гюз оборонив становище американського уряду в міжнародній політиці. Гюз означив сю політику коротком фразою: „Приязнь супроти кождого, союз з ніким". Він заявив, що Америка може мати лишень в той спосіб вплив на Европу, що покаже її, що Америка не хоче нікому диктувати. Злучені Держави можуть найбільше осягнути лишень тоді, як вони будуть давати докази всім державам, що вони відносяться до кождого рівно справедливо. Одним з таких доказів дістав світ в договорі про зменшенне морських вооружень, порішенім на вашингтонській конференції.

Зібрана публика приняла заяви секретаря стейту з великим одушевленнєм.

ГОСТИНА Д-РА ОСИПА НАЗАРУКА В БРУКЛИНІ.

Др. Осип Назарук, представник Галицького Уряду на Канаду, на запросини Комітету Помочи Рідному Краєви товариства „Український Аматорський кружок при церкві Сош. св. „Духа" в Бруклині, Н. Й., відвідав в неділю, дня 29. жовтня, гостий, зібраних на представленнє „Невольника", ставлене Українським Аматорським Кружком при церкві Сош. св. Духа". При вступі на салї витали представника Галицького Уряду делегати місцевих товариств з прапорами організацій, під проводом д. Г. Бардаха. Другу перерву в представленню перемінено в маленьке віче, на котрому місцевий парох о. Володимир Лотович представив гостя, а др. Назарук виголосив коротку промову до зібраних, загріваючи їх до праці та жертв для рідного краю в боротьбі за незалежність. Хоч в неприготованої до жертви публики було богато молодежи та дітий, заряджена на борзі збірка принесла 31,05 дол.

Др. О. Назарук приїхав до Бруклина просто з віча в Ню Йорку, і сейчас по промові виїхав назад до Ню Йорку, де його приймали вечером предсідателі нюйорських товариств.

„ПРОДПОДАТОК".

Усі совітські часописи переповнені вістками і статтями про „продналог", себто харчевий податок, яким знову ущасливлено все селянство. М. и. читаємо там про Чернигівщину таке: „Для найуспішнійшого переведення продподаткової кампанії у всіх повітах на Чернигівщині організують продподаткові тройки".

Були ріжні системи насильного здирства з селян їхнього добра. „Тройка" — це якийсь новий винахід.

ВИБОРЧА СТАТИСТИКА В ПОЛЬЩІ.

„Монітор польскі" подає урядовий спис лїст державних до сойму і сенату. Короткий перегляд: Лїста ч. 1, ПСЛ. — „Пяст", кандидатів 78 до сойму і 19 до сенату. Лїста ч. 2, ППС, кандидатів до сойму 95 і 19 до сенату. Лїста ч. 3, „Визволенне" і „Левіца людова", кандидатів до сойму 96, до сенату 24. Лїста ч. 4. Жидівський „Бунд", кандидатів до сойму 11. Лїста ч. 5, Комуністичний союз міст і сіл, кандидатів до сойму 32, до сенату 10. Лїста ч. 6, Ради Людове, канд. до сойму 41, до сенату 14. Лїста ч. 7, НПР., канд. до сойму 57, до сенату 12. Лїста ч. 8. Христіянський Звьонзек Єдносьці Народовей, канд. до сойму 80, до сенату 20. Лїсти ч. 9 нема, бо виберення може дати ч. 6. Лїста ч. 10, Унія Народово Паньствова, кандидатів до сойму 38, до сенату 11. Лїста ч. 11, Жидівський Робітничий Виборчий Комітет, кандидатів до сойму 7. Лїста ч. 12, „Народове Зьедноченє Людове", „Польске Центрум", канд. до сойму 80, до сенату 4. Лїста ч. 13, Стапіньчуки, канд. до сойму 16, до сенату 4. Лїста ч. 14, Міщанський Центр, канд. до сойму 34, до сенату 11. Лїста ч. 15, Хлопська Партія Радикальна, канд. до сойму 34, до сенату 8. Лїста ч. 16, Бльок нац. меншостей, канд. до сойму 39, до сенату 11. Лїста ч. 17, Східно-галицькі сіоністи, канд. до сойму 14. Лїста ч. 18, Комітет виборчий інвалідів і здемобілізованих жовнірів, канд. до сойму 16. Лїста ч. 20, Жидівський демократичний бльок людовий, до сойму 6. Лїста ч. 22, Паньстове Зьедноченє на кресах, канд. до сойму 11, до сенату 4.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

БОЇ НАД ЗБРУЧЕМ.

Дня 9. жовтня вечером большевицький відділ кінноти пробував переправитися через Збруч коло села Рожиска пов. Скалат. Польська кордонна сторожа почала стріляти, на що большевики відповіли також вогнем машинових крісів. Сутичка тревала з годину, після чого большевики відступили за Збруч.

СМЕРТЬ НІМЕЦЬКОГО УЧЕНОГО

В Берліні помер недавно Герман Штрах відомий учений Жид орієнталіст і знаток ріжних мов. Штрах був автором кількох творів та студій про біблію та святе письмо. Штрах відограє свойого часу визначну ролю в процесі Байліса в Києві, вплиааючи своїми статтями на його вислід.

МИСТЦІ В СОВІТСЬКІЙ РОСІЇ.

„Варшавское Ехо" додає отсі вістки про поодиноких мистців в Росії: Б. ректор академії Беклемішев умер голодовою смертю. Проф. Володимир Маяковський — знаменитий жанрист — замерз у своїйому мешканню на Васильківськім острові. Його син Александр, теж проф. Академії, пробивається з дня на день мальовання матросів і комісарів. Скульптор Бльох розстріляний петроградською чрезвичайкою. Бльох — є автором цілої низки памятників, отже Лясаля, Маркса, Лібкнехта і ин. Причиною розстрілу — лист до жінки, в якім Бльох іронізує над совітською владою і своєю творчістю на славу інтернаціналу. Академіка Новосольцева зїли насікомі.

ПЕРІПЕТІЇ „КОМУНИ".

Фактично істнуюча приватна земельна власність переходить на Україні що-раз нові формальні трансформації. Останні відомости кажуть про „закріплення землі за селянами на 9 років", — і то чогось не всюди, а у деяких лише повітах, пр. Чернигівському. В звязку з цією заміткою читаємо: „Населення сід за винятком куркулів ставиться співчуваюче до закріплення. Куркулі незадоволені зменшенням їх удїлів".

Знаючи, кого большевики називають „куркулями" та що значить на офіціяльній мові „незадоволення" селян, — можемо з певністю говорити про нові сільські розрухи і повстання в звязку з новою „земельною реформою".

„НЕОБХОДИМОСТИ НЕТ".

Харківські „Вісти" (ч. 198) повідомляють: до одеського відділу соціяльного виховання звернулось товариство української пролетарської культури засновати в Одесі українську школу. Відділ російською мовою відповів так:

„З огляду на те, що трудова людність одеської губернії знаходиться в повітах, а в місті Одесі є лише дрібно-буржуазний елемент, іструкторіят відділу соціяльного виховання постановив, що українські школи можуть бути засновані в повіті, в містік Одесі для робітничої людности в них „необходимости нет" (нема потреби)".

Вже вийшла з друку нова книжка

ПРИ БИТІЙ ДОРОЗІ

оповіданнє з часу великої війни

Автором її МИКОЛА СТРУТИНСЬКИЙ.

Видавництво У. Н. Союза.

Шевченко порівнав Україну і український народ до „чайки небоги, що вивела діти при битій дорозі". У світовій війні, з усіх частин українських земель, потерпіла найбільше Галичина та Буковина. Борючіся армії билися на галицькій території і перемінили великий шмат землі в пустиню. Нова повість переповідає це, що переживали наші села, а за підклад бере автор своє рідне село, де з більше тисячі газдівств не остало по війні ні одного. Страшна кривда, яка дїється нашим хліборобам від сотки літ, воєнні страхіття і сущільність українського народу змальовані у книжці яркими красками. У ній засновна трагедія України, яка, роздїлена ворогами, мусїла посилати своїх синів до братовбійчого бою на двох противних фронтах. Але разом із цим зображуються наші сільські люди, які бачуть ясно і мету і спосіб. Ми стрічаємо у ній українських державників, які видять ясно, що Україна дійде скоро до повної свободи і зуміє збудувати таку державу, де усі верстви будуть жити у повнім щастю. Автор ставить як основу ідеальної української держави хліборобів, котрим усі другі суспільні верстви стануть до помочи. В оповіданню богато сільських картин, які буде мило відновити собі нам, що живемо на чужині. Книжка обіймає 301 сторін, а коштує усього 85 ЦЕНТІВ, а пересилка 15 ц., разом $1.00. Хто бажає взяти книжку в розпродаж, дістане відпуст. За поодинокими книжками посилайте гроші з своєю адресою до книгарні:

"SVOBODA", 83 Grand St., JERSEY CITY, N. J.

Хто замовляє більше число, пише на адресу автора:

N. STRUTYNSKY, 453 W. Norwood Ave., YOUNSTOWN, O.

ПОВСТАНЕЦЬ ПРИЇХАВ ДО КОРОЛЯ

РИМ, столиця Італії, 30. жовтня. — Провідник італійських повстанців „фашістів" приїхав до Риму на запрошение короля.

Він приняв предложенне утворити новий міністерський кабінет з „фашістів" і предложить його королеви Вікторови Емануїлови до затвердження.

НІМЕЧЧИНА БОЇТЬСЯ НІМЕЦЬКИХ „ФАШІСТІВ"

БЕРЛІН, 29. жовтня. — В Німеччині ціни усього подорожіли 1,000 разів від часу війни.

Економічні відносини викликують щораз то більше невдоволення і негодованнє на правительство.

З уваги на се правительство Вірта боїться, що і в Німеччині повстануть „фашісті" німецькі.

БУРЯ НА МОРІ БІЛЯ ФРАНЦІЇ

ПАРИЖ, 29. жовтня. — На Антлянтійському океані здовж Франції счинилась велика буря.

Кораблї, захоплені бурею, висилають бездротні депеші о ратунок. Між іншими вислав таку депешу американський корабель Баладан.

АЛІЯНТИ РОЗСЛІДЖУЮТЬ ФІНАНСОВЕ СТАНОВИЩЕ НІМЕЧЧИНИ

ПАРИЖ, 29. жовтня. — Члени аліянтської комісії „воєнних відшкодовань" виїхали до Берліна для розгляду фінансового стану Німеччини.

ІРЛЯНДСЬКА БОРОТЬБА В ГАЛИЧИНІ

ЛЬВІВ. 14. жовтня. — Тутешній дневник у нинїшньому виданню доносить:

АРЕШТУЮТЬ СВЯЩЕНИКІВ.

Дня 10. с. м. явилася жандармерія в домі о. Володимира Федусевича, пароха в Миколаєві над Дністром і перевела докладний трус в мешканню і господарських будинках. По безуспішному шуканню жандарми увязнили пароха, веліли збиратися в дорогу й вивезли його до Стрия. Від сеї хвилі за арештованим і слід загинув. Як причину арештовання о. Федусевича подають се, що в останню неділю підчас проповіди мав він накликувати своїх парохіян до бойкоту виборів у польський сойм.

ПОВІНЬ РЕВІЗІЙ.

В Камінеччині відбулися недавно ревізії у студентів: В Сільци Бенькові: 30. IX. у Михайла Войтовича, який є австрійським підданим і на короткий час приїхав з Відня. Шукали за зброєю і брошурами; у Сайкевича І. шукали за „Нашим Шляхом"; у студ. Василишина Гр. за оружем і паперами. Старалися вмовити в нього, що належить до тайної організації в Каміньці.

Строгу ревізію перевели в читальни „Просвіти", у Ів. Веретельника шукали за зброєю. Не найшли нічого. Ревізію переводили агенти в асисті жандармів.

В Стрептові у Колодія, в Язениці у Середи Василя, в Каміньці у Яцькова Ст. і др. В Каміньці арештовано студ. Журила і Липку. Деякі студенти скриваються.

АРЕШТОВАННЯ.

В Раві Руській арештовано трох Українців під замітом підпалу доокoличних фільварків. Арештованих відставлено до Львова. Близші інформації подамо пізнійше.

НАГЛІ СУДИ.

Довідуємося, що в Стрию жандарми так били арештованих, що до одної провини, яку міг поповнити тільки оден, признался аж трох невинних, щоби тільки ратуватися від побоїв. Всі три віддані наглому судови.

ПІДПАЛ.

У с. Акрешорі, п. Печеніжин підпалили невідомі особи в ночі з 28. на 29. вересня ц. р. сіно Миколи Уруського, війта Поляка з Нижнього Березова. Шкода виносить 1,000,000 мп.

НЕВДАЛИЙ ПІДПАЛ.

У ночі з 5. на 6. с. м. підложили невідомі особи запальний матеріял під стодолу Блашка, побережника-Поляка в Лючі, п. Печеніжин. З причини дощу не було пожежі. Поліція шукає виновника.

ШУКАЮТЬ БОМБ.

У печеніжинськім повіті шукає поліція у кождого чоловіка вечером амуниції і бомб.

АМУНИЦІЯ В КОНОВЧИНІ ВІД МОЛОКА.

Минулого місяця віз Антін Кузич, селянин з Березова нижн. кваснє молоко в коновчині. На запит відділу поліції, що везе, відповів, що муніцію для сина. Поліція обережно розбила коновчину. Амуніція експльодувала і обіляла поліцію. Це було молоко для його сина.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3. 1917. authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$?

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 493 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1888 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ВЕЛИКІ СУМНІ РОКОВИНИ.

Нині, 1. падолиста, минає 4 роки від часу, як галицькі Українці скинули пута вікової польської й австрійської неволі.

Тоді завитала була до нашого рідного краю дійсна свобода ,свобода українська. Український нарід розбив кайдани і став вільний. Він став будувати свою вільну державу.

Але злочинець-сусід, ненаситний своїм добром і своєю свободою, кинувся мечем та огнем руйнувати сю молоду вільну републику.

Девять місяців кровавилась і так вже світовою війною знищена Галицька Україна в обороні своєї вільности перед нападом Варшави. А по 9 місяцях не стало зброї її синам і з того часу вона осталась під хвилевим ляцьким наїздом, під муками і руїною.

Жаден нарід в Европі не перейшов тої хрестної дороги, що її перейшов наш нарід.

Все те ізза того, що аліянти зрадили засади вільности народів, які голосили у війні, а позволили ляцьким заборцям напасти на другий нарід і навіть їм до сього помогли. Не тільки аліянти. Й американський президент Вудров Вилсон приложив до того злочину свою руку.

Тепер український нарід в Галичині кровавиться в обороні проти злочинної ляцької окупації. Вільні наші браття не хотять бути ляцькими рабами і готові навіть життє віддати, аби скінчити той соромний стан у свому краю, який аліянти йому накинули.

Разом зі старим краєм бореться його правительство д-ра Петрушевича.

А разом зі старим краєм і з правительством Петрушевича бореться також українська іміґрація в Злучених Державах, в Канаді і в Бразилії.

Скрізь панує єдність, завзяття, жертвенність і одна постанова: Вигнати ляха з Галицької України!

Ся боротьба мусить увінчатись успіхом, коли її хочуть і ведуть міліони свідомих борців.

Настане суд. Суд між Україною і Польщею. Суд розсудить їх по справедливости. Польща мусить заплатити за свій злочин, а Україна мусить дістати правду за заподіяну їй кривду.

Завданнем нашим боротьбою приблизити суд і його присуд.

УСПІХ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО КОНҐРЕСУ.

Український Національний Конґрес, скликаний „Обєднанням Українських Орґанізацій в Америці", уже належить до історії, і американські Українці можуть тепер поглянути на нього критичним оком як на щось минувшого.

Докладний розгляд перебігу його нарад та його рішень покаже, що Конґрес сповнив ті ожидання, які на нього покладала українська іміґрація по всіх закутинах Злучених Держав. Конґрес радив поважно над довжезним рядом важних справ. Він приняв далекосяглі рішення в усіх пекучих справах, які ворушать серце та займають уми української іміґрації. Він заняв докладно означене становище супроти політики старого краю, супроти стремлінь українського народа та уряду до здобуття державної самостійности. Він означив докладно завдання української іміґрації супроти старого краю. Він виробив способи й дороги для осягнення сих цілий. Він виробив докладну програму національної, освітної та запомогової акції серед української іміґрації в Америці.

Конґрес проголосив, що стремління Галицького Уряду до здобуття самостійної української держави вважає також стремліннем всеї української іміґрації в Злучених Державах. Для сеї цілі Конґрес рішив піддати всім українським іміґрантам в Америці думку добровільного оподаткования в сумі що найменче 25 центів місячно або 3 долярів річно. Для ведення злученої політичної акції для здобуття сеї цілі постановлено оснувати „Обєднанне Українських Орґанізацій в Америці", що має лучити всі свідомі центральні українські орґанізації в Злучених Державах та ті самостійні товариства, що годяться на його програму.

Зібравши разом сі рішення та другі постанови в неменче важних справах, дістанеться одно нехибне вражінне, що Український Національний Конґрес у Філяделфії увінчався прекрасним успіхом. Делеґати ріжних орґанізацій дали доказ, що вони годяться на одну програму, що вони хочуть для неї працювати, що вони готові піддатися під вибраний ними провід. Отся формальна та сущна згода й являється найкращим здобутком Українського Національного Конґресу. Делеґати певно вийшли з Конґресу з твердим переконаннем, що зачеркнену Конґресом роботу треба неминучо перевести в життє та що вибраний уряд „Обєднання" заслугує на повне поперте в своїй трудній роботі. Нововибраний уряд має перед собою завдання виконати корисні численні ухвали Конґресу, і в тій роботі він заслугує на найповнійше поперте зі сторони всеї іміґрації. На українських часописях та на делеґатах та делеґатках Конґрес лежить обовязок стати лучником межи Конґресом та „Обєднаннем" та широкими верствами нашої іміґрації. Тепер коли Конґрес сповнив величаво вложене на нього завданне, можна висказати надію, що й делеґати, і орґанізації, належачі до „Обєднання" і урядники „Обєднання", і всі, котрим дорогі великі ідеї української самостійности, сповнять свою роботу так гарно й згідно, як її сповняв Український Національний Конґрес у Філядельфії.

НАЩАДКИ АНДРІЯ БУЛЬБЕНКА.

Суд народній над галицькими хрунями. — Тяжке поранення Сидора Твердохліба. — Хрунівські війти, гуцульські делеґати й зрадники-академіки.—Собаці собача і смерть.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Андрій Бульбенко, як відомо, помер у молодім віці й фізичного потомства не залишив. Та стежка, утоптана ним до ляцького табору, не заросла травою. Його фільозофія: „а що мені батько, товариші та вітчина? Хто сказав, що моя вітчина Україна" — не залишилась без духових наслідувачів. Правда, небагато їх є, тих наслідувачів, а всетаки це добро в нас не переводиться.

Духові нащадки Андрія Бульбенка знайшлись і в сучасній Східній Галичині. Не в великій кількости й не в найкращій якости, але всетаки знайшлись. Та в далеко більшій кількости і в нерівнано кращій якости знайшлись нащадки Тараса Бульби. Коли не перевелась традиція Андрія Бульбенка, коли не перевелись осібняки, що готові „все продати, віддати, погубити" за панську ласку, то не перевелась і традиція Тараса Бульби, якої сенс полягає в словах:

— Я тебе породив, я тебе й забю!

Над одним з таких духових нащадків Андрія Бульбенка, редактором „Рідного Краю" Сидором Твердохлібом, щойно справдились ці слова. Десь в околицях Львова, очевидно в звязку з якимсь передвиборчим виступом, **Твердохліба тяжко поранено кількома стрілами з револьверу.** Сталося, таким чином, те, що давно мусіло статися.

Сидір Твердохліб і Михайло Яцків вже третій рік стоять на чолі тих нечисленних одиниць, що розбивають у Східній Галичині одноцільний український фронт супроти Польщі. Їх шкідлива діяльність не мала й не могла мати ніяких наслідків навнутр, бо українська супільність у Галичині занадто добре зорґанізована й національно занадто свідома, щоб піддатися на їх баламуцтво. Але назовні та діяльність мала в собі дещо небезпечного, бо могла створити ілюзію, небито в українськім суспільстві не всі одної думки, нібито істнує якась „течія", що стоїть за угоду з Ляхами.

Поки не доходило до відвертої боротьби між українською Галичиною та заборчою Польщею, доти на хрунівську роботу Яцкова й Твердохліба можна було не звертати великої уваги. Та нині, коли Польща розписаннєм виборів у Східній Галичині та спробою накинути краєви якусь куцу „автономію" спровокувала українське населеннє на отвертий виступ, — це потураннє далі не могло мати місця. Тим більше, що один з цих близнят, Твердохліб, мав стільки безличности, що наперекір виразній і непохитній волі цілого галицько-українського народу дозволив собі виступити польським кандидатом до майбутніх соймових виборів.

Як ставились українські селяне до цеї кандидатури й як вони Твердохліба витали, про це нам оповів один Українець, що сам був свідком одного передвиборчого віча, на якім виступав Твердохліб. Був сільський ярмарок, на який зібралося коло 3 тисяч ґаздів. Тут на майдані зявився Твердохліб, видрапався на віз і почав казати промову. Дядьки зпоачтку слухали спокійно, але враз підступили до возу близче, вхопили промовця за поли сурдута, підкинули його кілька разів догори, а потім скинули з воза. Тоді почали промовляти самі селяне, й розуміється — постанова випала одна: нам з Ляхами не по дорозі...

Отже Твердохліба вже учено, але він не каявся. Останніми часами він зявлявся по українських селах в оточенню польської поліції та жандармерії, казав силою зганяти людей на віча й таким способом намагався знайомити українське село зі своєю „програмою". Ясна річ, що справа мусіла скінчитись для нього тим, чим скінчилась.

Тяжке пораненне Твердохліба (досі він вже може й помер) — вже не перший випадок народнього кривавого суду над своїми „паршивими вівцями". Тідколи в Галичині спалахнула триваюча тепер пожежа, а се вже від кількох місяців очі народні звернулись також на внутрішніх ворогів. Все, що так чи инакше накладало з Ляхами, мусить розпрощатися з життєм. Це вже не ірляндський „бойкот", а щось далеко гірше, та видно нема иншої ради. У кождого народу своя традиція. Тарас Бульба так саме міг послати Андрія до себе на хутір чи на Січ, щоб там його лекше покарати. Але він зробив инакше — зробив так, як казала йому козацька честь.

Жертвами суворого народнього суду досі в Галичині вже впали **кілька хрунівських війтів,** що помагали Ляхам „робити вибори" й накидати нове ярмо на вільний галицько-український нарід. Далі праведна рука местників за кривду народню спіткала **всіх до одного членів т. зв. „гуцульських делеґацій",** що їздили на поклін до Пілсудского й запевняли його, ніби Гуцульщина „волить під високу польську руку". Нарешті, один за другим зникають „од невідомих причин" ті **українські академіки,** що не схотіли ділити зі своїми патріотично-настроєними товаришами гіркий хліб „тайної" української університетської науки, а пішли до польських університетів за солодким хлібом явної „панської" науки. Боком вилазить їм той солодкий чужий хліб!

Раз-у-раз, коли законується подібний акт народнього суду, ляцькі посіпаки кидаються шукати „справців", але нікого не знаходять. І це не диво. Бо колиб ці акти виникали з волі окремих одиниць, колиб вони були проявами особистої пімсти чи навіть гурткового терору — тоді нетрудно булоб тих „справців розшукати. Але тут маємо до діла з виявом **волі цілого народу,** а не окремих одиниць чи гуртків. Тому й ніяких „справців" не можна знайти, як не можна знайти тих, хто підпалює польські фільварки, висаджує в повітре зелізниці мости й будівлі, вистрілює жандармів і поліцаїв — взагалі робить Галичину безнастанно палаючим вульканом.

Тим самим одпадає також питаннє про моральність чи неморальність, етичність чи неетичність цих актів народнього суду. **Нарід у всій своїй цілости не може бути неморальним чи неетичним, особливо нарід нападений, поневолений.** Коли такий нарід, як у данім випадку нарід галицько-український, напружує свої останні сили в оборону свого істнування, коли він у боротьбі з удесятеро дужчим ворогом береться до того чи иншого способу самооборони, — то лише він сам може бути суддею свого поступовання. А що може сказати українська совість народня проти загибелі таких виродків, як Твердохліб і Ко.?

Вона може сказати лише те, що казав Тарас Бульба, забиваючи Андрія:

„—Що, синку, помогли тобі твої Ляхи?

. . . — Так продати? продати віру? продати своїх?

. . . — Пропав! пропав безславно, як підлий пес!"...

Иншого надгробного слова не дочекаються й нащадки Андрія Бульбенка від України.

Берлін, 18. жовтня.

Радянин.

БЕНЕШ У ВЕНЕЦІЇ.

Аґ. Стефані доносить з Венеції, що чехословацький міністр зак. справ д-р Бенеш видав обід в честь міністра Шанцера і італійської делеґації. Відтак відбулася довша конференція між Бенешом і Шанцером, після чого Шанцер відїхав до Медіоляну. Бенеш остав, де стрінеться з іт. міністром фінансів Параторе.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Микола Ружбицький з Ню Йорк, Н. Й. жертував $1.00

Попередно оголошено $124.45

РАЗОМ $125.45

Вислано $260.33

ДОСІ ЗІБРАНО $385.78

МІТИНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ГАМТРАМК, МИШ. Тов. ім. М. Січинського, від. 146 У. Н. Союза повідомляє, що звичайний мітинг відбудеться о 3. годині пополудни в неділю дня 12. листопада в Українській Хаті під ч. 2240 Ґрейлинґ ул. Проситься всіх членів прийти на час, бо є важні справи. Таксамо повідомляємо тих членів, що мало учащають на збори і затягають місячні вкладки, що если довгу не вирівнають, то будуть суспендовані. У нас є члени, котрі майже всі фамілійні, а їх жінки і діти належать до чужих орґанізацій або асекурацій. Чиж наш У. Н. Союз не добрий, що наші жінки і діти мають належати до чужих орґанізацій? Товариші! На слідуючих зборах всі як оден впишіть жену і діти до своєї орґанізації У. Н. Союза, бо маєте тепер добру нагоду за половину вступного. — П. Андрушків, секр.

ПРОМОВА Д. СЕМЕНА ЯДЛОВСЬКОГО

на Українськім Національнім Конґресі у Філядельфії.

Тимчасовий комітет „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці припоручив мені трудне завданнє здати його іменем звіт з діяльности орґанізації до теперішної хвилі. Завданнє трудне тому, бо приходиться говорити про жерела, з яких вийшла думка орґанізації, про початки орґанізації, про трудности з якими вона мала боротися. Трудно се завданнє також тому власне, що се перше справозданнє сьої орґанізації, що вона ще не має потвердженого широкими верствами народа статута, а тим самим не має мірила, яким міриться передовсім роботу всякої орґанізації.

Та хоч „Обєднаннє Українських Орґанізацій в Америці" не має ще признаного народом установчого закона, все таки орґанізатори сеї орґанізації свято переконані, що такої орґанізації хоче ввесь український народ на іміґрації в Америці. За такою орґанізацією підносилися голоси здавна. Від коли лишень українська іміґрація пробудилася до життя, себто усвідомила собі свій обовязок помагати старому краєви в його боротьбі за здобуттє кращих умов життя, від того часу не переставали ніколи гомоніти домагання широких кругів сотворення обєднуючої орґанізації. Думку сю підношено на ріжні способи. Чи говорено про „згоду межи провідниками", чи про „злуку всіх партій", чи про „одну партію", чи здихано до „перестання безупинних сварок", чи як ще інакше не говорено, то все те було висловом стремління одної думки. Все, що в нашім народі лишилося здоровим, живучим, охочим до праці, а не до говорення й сварки, хотіло покінчити з княжими межиусобицями, з кампаніями гетьманів проти гетьманів, з цькуваннєм провідника на провідника. Се живуче зерно народа, що було незахоплене гнилою приватних сварок та вузких амбіцій, хотіло відкинутися від всеї гнилі і обєднати все здорове до життя й боротьби. Най буде що наша історія є одним сумним приміром страшних наслідків таких сварок, однак треба признати, що є вона також доказом, що здорова роботяща думка праці, орґанізації, мира, порядку й ладу ніколи не запропащувалася серед українського народа. Не запропащувалася вона й серед українських іміґрантів в Америці. Раз по разу підносили її. Раз в раз захоплювала наш народ ідея обєднати всі свідомі українські сили, покінчити з вузкопартійними сварками та станути для спільної обєднаної праці для того завдання, що нас всіх обєднує.

Особливо від часу, як український народ в старім краю наслідком складу політичних умов підняв в гору великий клич независимої української держави і від коли під тим кличем станув увесь український народ в Европі, особливо від тоді не перестали гомоніти в Америці домагання обєднання всіх українських іміґрантів в Америці, що годяться на сю велику ціль, для спільної праці для неї. Українські іміґранти в Америці показували на страшні зусилля, на тяжкі жертви, приношені день в день українським народом на Вкраїні, та закликали до обєднання всіх українських іміґрантів в одно тіло для боротьби для спільної цілі. І ми мали в Америці вже богато спроб склеєння подібних обєднуючих орґанізацій. Нігде правди діти, вони всі покінчилися невдачою. Провідники сих орґанізацій показалися недозрілими до великого діла, од якого їх заставив народ. Вони не показали політичного вироблення, якого вимагала трудна хвиля, вони не виказали навіть безкористовного вживання народних фондів, і вони добре заслужили собі те, що нині вони зведені до становища політичних трупів, з яких життє вже давно вийшло. Вони не були в силі завести навіть якої-такої згоди межи українськими ґрупами, вони навіть ту згоду, яка вже була свідомо розбивали.

Наслідки сих невдач були такі, що менче витревала частина української іміґрації, та частина, яка зражується найменчою невдачою, стратила надію на кращу працю, на можливість кращих умов орґанізованої праці та почала ширити зневіря в народні сили, зневіря в потребу та корисність обєднаної праці. Під впливом розбиття досить поважна скількість свідомих колись людий попала в лабети москвофільства, національного ренеґатства, що тепер парадує з поманною маскою інтернаціонального комунізму. Однак, і в той період тяжких переживань української іміґрації на неї падали проміння кращої будучности. Далеко не вся іміґрація далася затягнути в московську обору. Зерно української іміґрації лишилося свідоме, здорове, живе. Воно не перестало вірити в потребу боротьби за кращу долю рідного краю. Воно хотіло сеї боротьби, виглядало кождої нагоди для праці для братів в старому краю. Для сеї частини української іміґрації невдачі давних орґанізацій не були командою для неробства, але ще тим більшої праці. Для них невдача не була знаком, що в нас нічого не може вдатися, але загріттем до ще завзятійшої акції. Для них невдача не була оправданнєм для національного неробства, але осторогою, як робити народню працю на будуче.

І знов треба піднести як признаку політичної дозрілости нашого народа на іміґрації. Факт, що се здорове зерно далі то тим більше людий коло себе обєднювало. Першою працею, яку відроджена українська іміґрація взяла на себе, се була переведеннє національної позички для українського галицького уряду. Се була і перша праця, і перша проба сил, і перший, так сказатиб, іспит відродженої охоти до народної праці. Нема що закривати, бо ми всі се добре знаємо, що ми приступали до сеї праці з великими сумнівами в її доспіх. І з першу робота йшла дуже тяжко. Але се було лишень з початку. Чим далі, тим вона ставала лекша. Як в усякій, так у сій акції, вправа додавала нам сили, мала побіда загрівала до дальшої боротьби, поки нарешті за ділом не заявилися широкі маси української свідомої іміґрації в Америці. Позичка закінчилася кращим доспіхом, як ми самі сподівалися. Здорова думка праці, акції, боротьби показалася сильнійшою, як можна було з початку припускати.

Набравши довіря до власних сил, свідомі народні маси забажали повести працю далі. Вони бачили наслідки незорґанізованости. Хиби розбиття були ясні кождому. Чи треба було виступити перед американським урядом з яким домаганнєм, все показувалася невигода з того, що ми були зорґанізовані. Як ми хотіли зноситися зі старим краєм, знов виступала невигода та сама. Як вийшла наконець потреба віднестися до американських філянтропійних орґанізацій, щоби зажадати допомоги для голодуючих на Вкраїні, знов на перешкоді недостача орґанізації. На кождім кроці нас питають, кого ви представляєте, кілько зорґанізованих людий стоїть за вами, в чиїм імени ви говорите. Відчувати се саме мусіли наші діячі в других менчих центрах, бо й з них так само грімко, так само недвозначно, так само ясно підносилося домаганнє сотворення одної, обєднюючої, спільної орґанізації, яка моглаб зібрати всю українську іміґрацію в Америці виключно для вузких тісно означених ділах, спільних всім, для переведення в життє плятформи, на котру ми можем всі згодитися.

Нарешті народне домаганне виступило в виразній формі на зїзді в Вашінґтоні, що був скликаний Лігою Американських Горожан Українського Походження в днях 6. та 7. червня 1922 року з приводу переслухання перед комісією заграничних справ палати послів. Зібрані в числі до 100 представники місцевих орґанізацій, стоячих в звязи з Лігою, зажадали від уряду, щоб він скликав наради орґанізацій для спільного переведення одноцільної акції для допомоги рідньому краєви. Йдучи за тим домаганнєм, попертим одноголосно всіми присутними делеґатами, уряд Ліги скликав до Філяделфії на день 30. червня 1922 збори представників українських центральних орґанізацій і сі збори рішили оснувати „Обєднання Українських Орґанізацій в Америці", себто злуку центральних орґанізацій. Всі центральні орґанізації мали стати членами сеї орґанізації в тім значінню, що вони обєднювалися для переведення в життє певних, докладно означених цілий. Ні одна орґанізація не мала стратити свого осібного існування, своєї відрубности, своєї індівідуальности. Кожда орґанізація мала на далі існувати як осібна одиниця, як відрубна орґанізація. Кожда мала далі вести без найменчого обмеження свою роботу, для якої вона була зорґанізована, евентуально навіть в конкуренції з другою орґанізацією „Обєднання". Однак рівночасно з тим всі орґанізації підписувалися під певні, докладно означені точки, заявлялися за певною, докладно означеною політично-національною плятформою та зобовязувалися одна супроти другої стояти за тою плятформою, працювати для неї, обєднатися для неї, значить працювати разом, під одним проводом. Ся спільна плятформа короткими словами се допомога рідному краєви для здобуття державної самостійности на всій українській землі. Отсе що нас обєднує, отсе що нас лучить. Ціль стисла, тісна, хоч робота для неї широка, обємиста, розгалужена. Для сеї цілі ми обєднюємося, а не для нічого инчого. Для сего тільки, чи для всего, що стремить до нашої великої цілі.

Орґанізація такого рода мусить поборöти на самім вступі богато перешкод. Хоч народ домагався загально погодження орґанізацій межи собою для такої роботи, всеж таки серед самих орґанізацій за час їх існування назбиралося тільки непорозумінь межи собою, що природною зовсім дорогою неодна орґанізація дивилася на другу або другі з певним підозріннєм. Заходила небезпека, що одна орґанізація може надуживати орґанізації для своєї цілі, для розголошування себе. Моглоб справді таке статися, що одна орґанізація моглаб повернути „Обєднаннє" не на службу справі, але на службу собі, що не орґанізація через „Обєднаннє" служила би не справі, але „Обєднаннє служилоби якійсь спеціяльній орґанізації. Сю небезпеку орґанізатори „Обєднання" предвиділи з гори і постановили собі доказати одні другим, що ніяка орґанізація не хоче надуживати „Обєднання" для своїх орґанізаційних цілий. В тій цілі постановлено, що „Обєднанне" має скликати „Український Національний Конґрес" зложений з представників усіх орґанізацій, які лишень згодяться на спільну плятформу, приняту „Обєднаннєм" та схочуть вислати делеґата на свій кошт, щоби сей Конґрес передебатував справу нашої плятформи, видав заяву по політичне положення українського народа, придумав докладно форму постійної орґанізації та голосами народних представників вибрав її заряд. До сього Конґресу справами „Обєднання" мав заряджувати тимчасовий комітет, до якого мали увійти представники всіх обєднаних орґанізацій. Щоби не дати одній орґанізації старшувати над другою, постановлено, що не мається вибирати постійних урядників, а лишень вибирати урядників від одного засідання до другого, що кожда орґанізація має право висилати на засіданнє тимчасового уряду своїх представників та що кожду мається повідомляти про рішення, що на засіданню запали, що мається давати всім ґазетам можність оголошувати комунікати „Обєднання" рівночасно, і т. д. Словом, роблено все, що можливе, щоби лишень переконати всі орґанізації, що „Обєднанне" не думає даватися надуживати для інтересу одної орґанізації, що воно хоче служити справі, а тим самим всім орґанізаціям в рівній мірі. Хоч з того виходили деколи справдішні трудности, коли треба було роздивлятися, чи час на засіданнє вигідний усім орґанізаціям; коли треба було вижидати з кождим оголошеннєм, щоб воно прийшло на час до всіх орґанізацій; коли треба було ждати з оголошуванням в ґазетах, поки оголошенне буде поміщене також в других ґазетах; коли треба було здержуватися від ширшого розголошування деякої роботи в одній ґазеті, щоби другі не збоялися; і т. д. і т. д. Се все богато вадило „Обєднанню", але без того ми булиб зробили були ще більше шкоди, а може булиб і розбили зачате діло. Завдяки обережному поступованню, я можу тепер сміло сказати, всякі підозріння усунені. Ні одна орґанізація „Обєднання" не підозріває другу, що вона хоче вживати „Обєднання" для своєї цілі. Нині всі орґанізації „Обєднання" мають до себе взаїмне довіря. Вони хочуть працювати разом для нашої великої цілі, яку ми собі поклали. Вони себе не бояться. Вони себе взаїмно попирають. Вони подали собі руки і з довірєм до себе йдуть до великого діла.

Тимчасовий уряд „Обєднання", як вже сказано, мав передовсім за завдання приготовити Конґрес, щоби на ньому цілий народ заявився чого він хоче. Конґрес скликано в той спосіб, що дано можність кождій орґанізації, без огляду на те, чи вона належить до центральної орґанізації чи не належить, вислати свого представника на Український Національний Конґрес. На ньому тимчасовий уряд предложить свій звіт зі своєї діяльности, яка, як бачите, була

чисто приготовавчого характеру. Ми попросимо делеґатів вислухати рефератів про політичне положенне нашого народа, щоби приготовитися до видання політичної заяви від Конґресу. Далі едлеґати зволять вислухати проєктів народної орґанізації та одобрити їх або поправити. Далі делеґати будуть ласка висказатися про способи та дороги дальшої народної роботи для рідного краю. Наконець Конґрес вибере собі людий, відповідних до тої роботи, яку він буде вважати за потрібну. З Конґресом кінчиться трудне завданне тимчасового уряду. З Конґресом повинен зачати урядованне уряд не тимчасовий а постійний, уряд, вибраний народом. Складаючи свої тимчасові обовязки, тимчасовий уряд висказує надію, що Конґрес стане на висоті свого завдання, вислухає розважно промов, розважить поважно всі дебатовані справи, винесе найрозумнійші рішення та добере як найкращих людий до їх виконання. Тимчасовий уряд робив без виразної народної поввласти, робив те, що вважав в своїй голові за найкраще, сподіючися, що народ се узнасть за одбре. Отсей, Конґрес є доказом, що тимчасовий уряд незавівся в своїх сподіваннях довіря від народа. Однак Конґрес повинен тепер роботу тимчасового комітету поправити й удосконалити. Бо Конґрес з одної сторони надасть справдішне право будучому урядови ділати, але й рівночасно він возьме на себе моральну відвічальність за діло. Тимчасой уряд робив без ніяких поучень, постійний уряд буде поступати після виразних припоручень Конґресу та після статутів, ним вироблених, після закона нової орґанізації та законів отсього Конґресу. Ось чому я сподіюся й висказую надію, що наради сього Конґресу будуть поважні, що делеґати будуть радити щиро, що запряжуть до праці все своє серце, душу й ум, та що вони винесуть з нарад рішення, які принесуть постійну користь для нашої спільної справи та зроблять незабутний вклад для великого діла, для котрого ми зібралися, для повної свободи всего українського народа в одній, великій, вольній независимій соборній обєднаній національній демократичній українській републиці.

УКРАЇНСЬКІ ВІЧА В КАНАДІ.

Віче за Позичкою у Вест Форт Вилієм, Онт.

В неділю пополудні, дня 15. жовтня, відбулось віче у Вест Форт Велієм в домі „Просвіти".

Був зливний дощ, а рівночасно було оголошене віче большевицького товариства в Народнім Домі. Але саля „Просвіти" була повна. Зборами проводив уміло о. Іван Гуменюк. Преґарною промовою привитав д-ра Назарука парох Форт Вилієму о. М. Ірха. Опісля говорили п. Ю. Ситник і проф. М. П. Березинський. Промова д-ра Назарука тривала півтора години. Опісля п-на А. Чепесюківна вручила представникови галицького уряду китицю цвітів і прочитала привіт.

Збірка принесла 331.50 дол. готівкою, а 190 дол. в заявах. Утворено комітет для переведення Позички між усіми Українцями у Вест Форті.

Віче за Позичкою у Форт Вилієм, Онт.

Се віче відбулось 15. жовтня. 1922, в неділю вечером, в салі під церквою. Парох о. М. Ірха отворив віче промовою. Др. Назарук говорив півтора години. Слухачі плакали.

Збірка принесла 401,00 дол. готівки і 298.00 дол. в заявах. Присутні вибрали комітет, який має перепровадити позичку у Форт Вилієм. Тут є може пять разів більше Українців ніж у Вест Форт Вилієм.

Віче за Позичкою у Порт Артур, Онт.

Дня 16. жовтня, 1922. вечером зійшлись Українці міста Порт Артур в малім домику „Просвіти". Приїзд д-ра Назарука стягнув і большевиків, які були незвичайно вдоволені з одержаних пояснень. Промовляли: Голова зборів п. Пантелеймон Ярема, учитель п. Івачевський і п. Ю. Ситник.

На позичку зібрано 36 дол. готівкою, а 15 дол. заявами.

Всі три віча, разом взявши, принесли: готівкою $818,50, заявами $503.00. Нема сумніву, що ті три місцевости, яко дуже свідомі, зберуть при помочі своїх комітетів поважні суми.

Віча в Торонті й околиці.

Віче в Торонті в неділю, дня 22. жовтня зібрало 1,000 дол. а віча в дооколичних місцевостях зібрали 1,500 долярів на Позичку Національної Оборони.

Вічевики приняли бесіду д-ра Назарука з одушевленнем. Канадійські Українці мають викинути ворога з рідного краю. оКждий фармер, кождий робітник, кождий склепар поможе до побіди.

КІЛЬКО ЗЛОЖИЛИ ПООДИНОКІ ОСОБИ НА ФОНД НЕГАЙНОЇ ДОПОМОГИ РІДНОМУ КРАЄВИ.

Ч. 256

(Докінченне)

59) Джерзи Сіти, Н. Дж., о. Александер Улицький 10.00

60) Миніеаполис, Мінн., з віча переслав п. Н. Ґрубрин 150.00

(Спис жертводавці ще не пересланий).

61) Вудгейвен, Н. Й. 10.00

Зложили: Николай Костів і Семен Капичук по 5.00.

62) Трентон, Н. Дж., збірка, переслав п. Павло Стадник.... 24.00

Зложили: Бр. св. Василія, від. 149 Провидіння, Іван Масляк і Павло Стадник по 5.00; по 2.00: Лука Заблоцький і М. Вольчинський; по 1.00: Петро Стадник, Ілько Лещишин, Стефан Лещишин, М. Шушко, Олекса Михальчишин.

63) Бенвуд, В. Ва., від Харітона Гнатюка переслав п. Чмиріd 5.00

64) Бейон, Н. Дж., Василь Білінський 5.00

65) Вудгейвен, Н. Й., Евдокія Крамар 2.00

66) Болтимор, Мд., Петро Ємче 25.00

67) Миніеполис, Мінн. 10.00

Зложили: Іван К. Шміґановський і Петро оКлиняк по 5.00.

68) Микіс Ракс, Па., збірка на вічу, переслав п. А. Гальчак... 70.00

Зложили: Бр. св. Володимира, від. 91 У. Н. Союза 10.00; дрібними датками 60.00.

69) Менвил, Р. Ай., від членів бр. св. Стефана та від громадян переслав п. Іван Шевчук...... 64.00

70) Вілмінгтон, Дел., з віча, переслав п. Г. Косовський.... 133.65

З громади 83.65 — зложили: Петро Сасс, Теодор Човган, Ів. Корчинський, Павло Манорик і Теодор Труш по 5.00; Н. Кравчишин 4.00; по 2.00: Василь Марцінишин, Миколай Босак, Татіянна Криса, Іван Єдинак, Стефан Сивий і Григорий Січка; по 1.00: Іван Сивий, Юрко Саґан, Теодор Богоніс, Любов Горбатюк, Михаїл Мальговський, Кость Левицький, Павло Думаноський, Дамян Марцінишин, Антін Гарванко, Кароліна Труш, Теодор Мельговський, Дмитро Сивий, Михаїл Кочанський, Іван Ханик, Михаїл Подоляк, Николай Боднар, Павло Гамбицький, Василь Мальговський, Іван Ковалик, Іван Лищенський, Михаїл Базилюк, Михаїл Копчак, Іван Стахів, Ілько Німець, Стефан Качмар, Стефан Мальговський, Олекса Темчишин, Николай Мудрий, Теодор Особа, Стефан Лучишин, Йос. Босак, Іван Будник, Іван Буніцкий, Іван Івашко, Теод. Данило, Стефан Суський, Петро Процак, Василь Вандровський; по 50 цнт.: Бронислав Матущак, Василь Шатинський, Петро Гринишин, Іван Гичка, Андр. Святий, Василь, Сурма, Ів. Гірник; Василь Качмар 40 цнт.; по 25 ц.: Мик. Васильчук, Павло Немчик, Петро Билей.

Від тов. Січ 50.00. Зложили: по 5.00: Михаїл Єдинак і Онуфрій Прокіп; Петро Левицький 3.00; по 2.00: Дмитро Сасс, Михаїл Біян, Григорий Косовський, Петро Старобранський, Григорий Іванський; по 1.00: Петро Ковтун, Андрій Марків, Теодор Ґула, Франко Музика, Михаїл Заячковський, Николай Цишик, Теодор Шатинський, Ілія Борис, Стефан Фіґун ,Михаїл Гливак, Павло Тхорик, Кирило Марків, Стефан-Симчишин, Дмитро Фабрика, Максим Соґаль, Василь Івасько, Петро Заячківський, Йосиф Тиравський, Теод. Марущак, Миколай Косовський, Ів. Цицик, Стефан Опришко, Павло Хрущ, Іван Гарванко, Вас. Ваврух, Михайло Ґера; по 50 ц.: Семен Федорович, Стефан Мисливець.

71) С. С. Питсбурґ, Па., переслав п. Василь Шабатура.... 55.00

Зложили: Ів. Онуферко 25.00 Гринько Шабатура, Мат. Хандога і Вас. Шабатура по 10.00.

72) Вилтон, Н. Дак., Дмтиро Романюк 5.00

74) Бруклин, Н. Й., з віча переслав п, Семен Шиш........ 210.60

(Спис жертводавців ще не одержаний).

75) Реймі, Па., збірку переслав п. Н. Джмелик 9.00

Зложили: Відділ 227 У. Н. С. 5.00; Лука Решетар 1.75; Вас. Фенчишин 1.00; по 25 цит.: Лука Мапа, Василь Цап, Іван Лаврівський, Станька Бережанський, Лесьо Іванців.

76) о. Адм. Петро Понятишин зголосив жертву на Фонд Негайної Допомоги в сумі 100.00, яку небавом перешле.

РАЗОМ ДО ДНЯ 26-го ЖОВТНЯ ЗЛОЖЕНО $6.030.56

ДР. ЛУКА МИШУГА,

За представництво Західно-Української (Галицької) Народної Републики в Америці.

НА ВАЛЗІ.

„Ізвестія" друкують картини з сучасного стану надволжанських ґуберній. Подаємо з них окремі характеристичні місця:

„Іду з м. Дергачі в одно з степових сел. По обидва боки шляху, куди не глянеш, степ, незаораний степ, з орлами що літають над ним. Прекрасні, але сумні картини. А ранійше тут — оповідає візник — й клаптини незаораного не було. Землі бракувало. Багато на Сибір переселялось. Скільки ми проїхали — 25 — 30 верст, а стрінули аґронома на верблюді. А ранійше в цю пору, не перестаючи вози з мукою скрипіли. Бачили в міст шпіхліри. Міліони пудів збіжжа в них завжди було, на дергачівських млинах що дня мололи 10.000 пудів.

Тільки під самим селом починаються селянські засіви. Але які нужденні! Можна довго стояти й думати: був тут засів, чи не було".

„Гострий брак робочої худоби в Заволжі — найболючійша справа селянського господарства. По дергачівському повіту худоби лишилось в середьому 35 відсотків. Дійних коров коло 50 відсоткв. По волостях калдінській і липській робочої худоби — 11 відсотків, по осипо-гайській 10 відсотків, по сафарівській 20 відсотків. Треба мати на увазі що цей відсоток взятий по відношенню до 1921 р. коли кількість худоби була менше потрібної, бо упадок селянського господарства почався 1914 р".

СОВІТСЬКІ РЕПРЕСІЇ.

Остатні масові арешти поміж членами повстанських орґанізацій досягли по совітським даним числа 2000 чоловік. Репресії, а також мобілізація 1901 року викликала серед людности загальне пригнічення. нтеліґентів в мобілізованому річникові большевики направляють в Сибір, а селян до Ростова на Дону. Поміж галицькою еміґрацією на Україні продовжується орґанізаційна робота і антипольська аґітація. Видано брошуру, яка містить список Українців, що сидять по польських тюрмах. Цей список має кілька тисяч назвищ.

Вячеслав Будзиновський.

ПЕРЕВЕРТНІ.

Оповіданне з середини 16-сотих років.

(11)

Виходили одні, напливали другі. Нараз всі мури замку здрігнулися, захиталися. Всі шиби вилетіли з бренькотом. Глухо загриміло і спалений порох заповнив воздух. Аж дусило. Ті, що були на дворі, бачили, що там, де була башта, стрілила в гору полумінь, бухнула хмара диму і на всі сторони сипнуло градом каміння, людських рук, ніг, голов і цілих толубів. Неодин, що стояв подальше, вдарений каменем, ляг трупом. Від сильного потрясення завалилася більша половина замку. Цілими лишилися тілько крило з мешканнем пана замку і два доми, що стояли окремо від головних, мурами сполучених будинків замку. Один дім був для служби, другий для гостий як їх зїхалося більше. Сей дім звали палаткою.

— Часть замку з мешканнем Пятницького не завалилася тому, бо там каплиця з фіґурою Пречистої — говорили хлопи, що саме тоді були в тім мешканню. — Сталося чудо!

Впали на коліна перед чудотворною фіґурою, помолилися і пішли дальше перетрушувати зацілілі частини замку. Трусениця скінчилася нічим. Скарбів не знайшли.

Коли Хмельницький зі своїм лицарством відійшов на Подніпрове, щезли також хлопські загони. Ті, що були з подальших сторін відійшли за козаками, місцеві розплилися. Пани, що були повтікали, стали вертати. Вертали також деякі з тих, що потайно були в козачім війску Хмельницького. Хто вернув з тих, що в Пятницях зложили свої скарби, діставав своє назад. Не дістав лише того, що пропало тоді, коли скарби ще були в башті. Правуватися з Пятницькою не міг, бо всі знали, що в башті були злодії. Вже всі сусіди Пятницьких були дома. Були дома, як то кажуть. Бо не богато панських домів заціліло. Вернув Соколівський пан, вернув Серницький, вернув Девятницький. Той, що вже мав трибунальський присуд на Пятники. Лише пан Пятник не вернув. Пішла чутка, що його вбили ті опришки, що ще перед приходом козаків обікрали башту. Хтось знайшов у лісі його бурнус і приніс до замку. І його коня бачив хтось в Девятниках. Якийсь хлоп продавав його Татаринови, кажучи, що спіймав у поли, та що недалеко від него лежав застріляний шляхтич, мабуть пан коня.

Девятницький пан не мав даху над головою, бо його двір спалили його власні хлопи. Хоч біздітний вдовець, всеж таки мусів мати хату. За пазухою мав на папери Пятники, де частина замку заціліла. Замість в так непевних часах відбудовуватися в Девятниках, рішився взяти в посіданнє Пятники. Як би Пятницький був дома, то се не легко булоби зробити. За таку смілість мож було наложити головою. Але з бабою, що в сих сторонах не мала ніяких приятелів, справа повинна пійти гладко. Поїхав до Пятник. Вдова, не знати, соломяна, чи справжня, розплакалася, але не перечила. Знала, що його право; знала, що має силу загорнути присудженеі йому Пятники.

— Деж я тепер подіюся з моїми дітьми?! Один ледво рік має, найстарший чотири роки.

Сусід став призиратися Пятницькій. Двацятьодинлітна сусідка була така, що й невдовець злакомивсь би.

— Коби знатте, що вона справді вдова! — подумав Девятницький. — Лише шкода, що обляшилася. Ну, тай мене зараз навертала би. І три її сини не евеликою були би для мене потіхою. Одно, тягар. Друге, який тато, така звичайно й дитина. Як розцвитеся в них батькова вдача, то я купив би собі лише мороку, клопоти й сором.

Погадав троха, тай каже:

— Можна би зробити так, щоби був вовк ситий і коза ціла. І я прийду до свого і ви не будете мусіли озиратися за новим дахом для вас і для ваших дітий...

— Що ви таке?! — перебила пані живо, начеби оскорблена, але й вдоволена. — Ще нема доказів, що мій муж помер... Моє серце каже, що він верне. Ось-ось... його що лиш не видко.

— Я не теє думав — відповів Девятницький. — Вибачте, що не ясно сказав. Я лиш те хотів сказати, що для мене не так важний цілий ваш маєток. Поля, маєтє небогато. Людий розволочив ваш чоловік, до роботи привикне хиба нове поколінне. Пятниці не богато приносили тоді, коли ще не були зруйновані війною. Тепер будуть нести ще меньше. Але, знаєте, що у мене спалені всі будинки. Я, щоби лищ мати тут дах над головою. Ви можете лишитися тут. Відступаю вам сі комнати, в котрих тепер сидите. Я усадовлюся в палатці. І тим, що будете їсти, ви і ваші діти, не журіться. Я вдовець, ґаздині не маю... Як ваша ласка, то будьте далі ґаздинею... Як довго вам до вподоби. Ваші сини будуть мені як мої власні. Я в моїх Девятниках побудуюся. Може й ваш муж верне. Тоді якось ліпше поладнаємо справу.

Пятницька ще раз захлипала. Доси була пані на власній дідизні, тепер мала зійти на служку того, що загарбав її родовий маєток! Але Девятницький говорив так приязно і її судьба була така безвихідна, що згодилася.

Минали літа. Пятницький не вертав. Девятницький будував в Девятниках, але не двір. Построїв клуню, стайні... самі господарські будинки. Сам дальше сидів у пятницькім замку. Засів в „палатці". З собою взяв не богато власної служби. Між службою, яку взяв до Пятниць, був також Силач, що разом з Бакаїмом ходив до башти по скарби. Тоді, коли відстав від прочих опришків, скарби закопав у лісі і вернув назад до свого пана. Смерть Бакаїма зробила на него таке вражіннє, що покаявся. Загадав свою пайку з добичі, якимсь способом, щоби не зрадитися, віддати. Але, закопуючи в ночи, не затямив місця і не міг його віднайти.

Вже ніхто не сумнівався що Пятницький зогнив у земли... як його не рознесли вовки й орли. Вдова дальше ґаздувала в замку в Пятницях, як тоді, коли панував її муж. Ріжниця в Пятницях була тілько та, що на замку і в селі панував спокій, бо новий пан виминав усякі сусідські спори; хлопи вже не ходили з паном воювати сусідів, але працювали; до церкви вернув православний піп. Лише до вдови заходив ксєндз з Соколівки, але хильцем. По змозі так, щоби не стрінутися з новим паном замку. Він знав, яким духом той шизматик дише на него і на всю його братію. За те, коли Девятницький виїхав кудись, ксєндз пересиджував у вдови цілими днями і цідив медок, хоч знав, що то напій з льохів шизматика.

— Маю для вас цікаву новину, — сказала раз вдова ксєндзови, коли діти вийшли з хати. — Вчера Девятницький говорив зі мною про свої діла, про будучність мою і моїх дітий. Говорив обережно, крутив... Але з його балачки взагалі з його поведення від року я виміркувала, що він оженився би зі мною... хоч я католичка і Полька. Вже рік по тім. як загарбав мою дідизну, я зміркувала се... але, міркую, коли би я назад вернула до фальшивої віри сліпих духом предків моїх. Тепер мабуть зміркував, що на тім пункті даремні його надії і заходи. Хоче взяти мене таку, яка я є.

— Чи не говорив я вам вже давно, що він спозирає на вас як кіт на сало, та що ви повинні використати се. Насамперед здобути його серце й голову, навпослід душу.

— Я пробувала. Перше й друге я вже давно здобула. Хоч він крився, я се вичитала з його поведення супроти мене, з кождого його погляду. Як би не те, то він давно вигнав би мене і мої діти з замку.

— Коваль клепле, поки тепле. Як його серце й розум вже в ваших руках, то й душу дістанете. Видобудете її з кігтів чорта.

— Колиж бо в тім він твердий, твердший від криці. Даремний труд. Душі він не дасть. Чорт за сильно держить її. Вона з пеклом вже зрослася.

— А ваш муж, царство йому небесне?... Не був й він шизматицький загорілець?

— Мій муж був легкодух, вітрогон. І його завзяттє в грецькій шизмі підтяло було арянство. Девятницький не такий. Сильно привязаний до віри своїх батьків.

— Були ще твердші, а як скінчили, коли опинилися в руках жінки, мудрої і хитрої католички? І булатний муж в руках гарної, понадної жінки, котру любить, тане як віск в теплі. Сего шизматика можете взяти на мою відвічальність.

— Колиж бо... То ще не певне, чи я вдова... Може він в бусурманській неволи?

— Ви ще сумніваєтеся? Ще дуритеся надією?... По десяти роках! Як би жив, як би був у неволи, то до нині вже не раз і не два був би дав про себе знати. Сам Турок чи Татарин звістив би вас про се, щоби від вас дістати за него окуп.

— І я так думаю... Але ви, отче, не знаєте... А може й знаєте, бо се публична тайна. Над моїм домом висить якесь проклятте. В моїм роді вже двічи було так, що муж пропав. Його жінка, гадаючи, що погиб, чи помер, віддалася в друге. І діти мала від другого мужа. По літах, по довгих літах перший муж зявився, і... від свого права не відступив. Чи не заноситься на таке і в мене?

— І що зробили ваші прабабки?

— Обі пішли за своїми першими мужами.

(Дальше буде).

РУЙНОВАННЄ І ОХОРОНА АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІСІВ

Обчислено, що колись в давнину не менш як 822 міліони акрів землі в теперішних Злучених Держав було вкрите старим густим лісом. Сьогодня з того пралісу лишилось вже тільки 137 міліонів акрів, значить нема вже навіть одної шестої частини колишнього лісового простору. На 245 міліонів акрів зрубу поростає новий, молодий ліс, здебільша гіршого сорта. Богато більш як половина усіх лісів пропала зовсім. 359 міліонів акрів землі, що була колись під лісом, тепер зайнято фармами та містами. Врешті 81 міліонів акрів лежить пустокою, на котрій нічого не росте. Найбільші ліси лишилось ще на північнім заході; на сході повирубувано мало не все. Довгі часи, мало не до самих послідних літ, лісова господарка мала на уваді лиш потреби хвилі і зиськи лісових властників, яким і не було ніякого діла турбуватись хочби й недалекою будучністю, коли дерева не стане. Те винищуваннє лісів не припинилось й доси. Америка зуживає на рік приблизно 26 більонів кубічних стіп дерева, тоді як нового дерева наростає не більш як 6 більонів кубічних стіп; або-ж, витрачує більш як чотири рази стільки лісу, скільки його прибуває. Правильна охорона лісів проводиться лише в державних лісах, які обіймають тепер 156 міліонів акрів старого й нового лісу. Лісова зруба федерального Департаменту Хліборобства охороняє ліси від пожарів та від деревних пошестей, хробаків і комах. Дозволяє вирубувати дерево лише в міру того, як може вирости нове, і негайно засаджує на зрубі новий ліс. В Лісових Лабораторіях звавці находять способи використання дерева в промисловості і торговлі, особливо всяких відпадків та тих родів, які доси вважалися безвартісними і марнувалися. В експериментальних стаціях специялісти досліджують способи для охорони і росту лісів. Двайцять міліонів акрів незужитого лісу має Америка на Аласці і вже пороблено заходи, щоб звідтам постарчувати дерево до паперових фабрик, які доси забирали собі велику найку американських лісів. Та все таки охорона й відродженнє лісів лишається одною з головних зроблем американського земельного господарства.

„РАДИКАЛЬНЕ" ХРУНІВСТВО.

(З львівського „Діла" з 13. жовтня 1922)

Іспас біля Коломиї. — центром партії. — „Радикальний Голос", — „Радикальний дуб".

От невидальщина! В столиці, де резидує такий інтелектуальний велитень, як Павло Лаврук, в преславному селі Іспасі, створено організаційний центр „Селянсько-радикальної партії".

Село Іспас колись було одним з найкращих сіл Коломийщини. Освітно-організаційна і економічна праця тамошнього пароха (пок. о. Балицького) довела до того, що розпарцельовано в селі двірський обшар, пущено в рух громадський млин, положення села економічно поліпшилося, просвіта зросла, багато інтеліґенції вийшло з Іспаса. Були там й інтеліґентні селянські бесідники, як Михайло Лаврук і Петрук. Та вплив недоварених радикалів (а не радикалів правдивих!), зайва й шкідлива боротьба з попівством, проводжена при помочі наклепів, видумок і насмішок, війна між читальнями „Народньої Спілки" і „Просвіти", використовування всіх засобів, щоби тільки світити блудним, проминаючим огником на верху і инші зявища, про котрі тимчасом хочемо промовчати, довели велике село до повної деморалізації. Вже до війни, їдучи понад Прутом до Іспаса, можна було стрінути гуртки парубків, що завзято віддавалися картяному газардови. Бійки, крики і вороженча перевернули село горі дном. Наслідок того такий, що сьогодня Іспас — на сором цілої округи — стає осередком розкладової акції серед покутського селянства.

Дня 8. ц. м. появився й орган п. Павла Лаврука „Радикальний Голос", — „політично-економічний і просвітний тижневик, присвячений справам Селянсько-Радикальної Партії". Редакція й адміністрація цього маленького свистка міститься в Іспасі, „в домі бувшого посла Павла Лаврука". За редакцію відповідає син п. бувшого посла Никола Лаврук. Виходило б з того, що редакцією займаються батько і син, і для прославлення свого роду засновали собі чисто родинну партію.

В записці від редакції пишеться, що „по великих трудах удалося нам зібрати між свідомійшим селянством на перший початок" гроші, однак не подається виказу жертводавців на пресовий фонд, як це робить кожда газета. Видко, що п. Павло Лаврук і його син встидаються назвати тих „свідомих селян". Мабуть вони ходять в сурдутах і говорять тільки в ряди годи дуже поганою українською мовою.

В другій статті „Товариші!" ось як рекламує себе рідня Лаврука: „Проти нас йдуть збитою лавою всякі перекинчики, хрунї, свідомі і не свідомі зрадники селянських інтересів. Одні кажуть нам: „терни хапне, а спасення буде на небесіх!" Другі знова удають великих Українців та Гайдамаків, належать до народних (?!) комітетів і нібито обираються за оборонців наших селянських справ, а в дійсности боронять інтереси паскарів, та иньших неробів. Вони умисно підкопують серед несвідомих мас недовіря (sic!) до випробованих, селянсько-радикальних провідників, накидують нам свою віру то народню політику, щоби тільки закопатись до сну народний рух та не допустити до відновлення радикальних товариств і незалежних Січий.

Браття Селяни і Ви молоді, незіпсуті ще „патріотичними" фразами інтеліґенти — вступайте в ряди нашої свідомої клясової селянсько-радикальної партії! Не зважайте на це, що якийсь там хлоп пристав до попівсько-урядницької партії, або знова що якийсь бувший радикал відступив від нашого прапора і опинився між спасаючими Русь-Україну попами та паскарями. Зрадники лучаються скрізь, це бракує їх і у нас".

— Ой, то правда, а яркий доказом цього є поява „Рад. Голосу".

В третій статейці „Кричіть!" п. Павло Лаврук робить собі рекламу, послугуючися авторітетом д-ра Кирила Трильовського. „З Кирилом Трильовським ви дешевенько розправилися — гукає Лаврук на адресу своїх противників — і взялися до корчовання старого радикального дуба Павла Лаврука. Та при цім тріски вашї скачуть вам в очі, вам ліпше в зуби. Отож підіть до ковадля направити ваші клевакі, бо інакше нічого не вдієте. За Павлом Лавруком стоїть цілий селянський народ, бо знає, хто він є".

Хто-ж то є той „радикальний дуб"?

Це пів-грамотна людина, крикун і демагог, що при помочі широких діктів виплив на верх. Розуміється, „селянський народ" дуже добре знає, хто він є, і належно оцінить його гайдамацьку ролю у важкім лихолітю. Павло Лаврук постійно їздив на копику, що — мовляв — хлоп найкраще розуміє хлопа і знає його болі та буде його боронити. Одначе свідомійші селяни инакше оцінили його демагогію.

На прикінці своєї реями пише П. Лаврук: „Від Вашого голосу, Браття Селяни, залежить наша будучність". Не від праці й організації, тільки від голосу. Лаврук може бути певний, що й той голос не піде по лінії його задушевних мрій, хоч би п. Пьонтек приїздив до нього ще частійше, як приїздить.

Очевидно, поява „Радикального Голосу" і лавруківської партії ярказ в часі польських виборів ясно вказує, що на умі у п. Лаврука і в п. Пйонтка. Не о „Народні Спілки" і „Січи", але о панську ласку, о нові дієти йде. Кажуть, що для охорони резиденції Павла Лаврука має прийти до Іспаса польське військо.

Наш народ запамятає собі поведення п. Лаврука в найтяжчому часі і оцінить по заслузі його громадянську роботу та кирвно.

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОЧАТКИ ЖИТТЯ НА ЗЕМЛИ.

(Др. Едвін Е. Слоссон)

Як відомо, наука дослідила вже — менш або більш певно і менш або більш точно — цілу історію розвитку звірять, від найдавніших і найпростіщих одно-клітинних тварин аж до теперішних високо-розвинених й різновидних звіриних пород. Також само менш більш докладно прослідженo родовід ростин, як вони на протязі тисячліть розвивалися і вироcтали і творили все нові і більш складні форми. Та проте, хоч як далеко назад завернутись думкою й дослідами, то все таки навіть в-тій давній — предавній минувшині вся природа була поділена наче на два освіти: з одного боку світ живий — живі, хоч і дуже прості первісні ростинки і тваринки; з другого — світ неживий, нежива мінеральна матерія. І ось питання: яким способом з тої неживої (неорганічної) матерії початися життє, витворились живі (органічні) ростини та звірята.

Відомо, що тепер нежива матерія може перетворитись в живу і на ділі неустанно перетворюється. Ми самі, коли дихаємо та їмо, перетворюємо воздух та корм в живі частини нашого організму. В ще простійшій формі роблять те саме ростини. Кожда ростина витягає з землі воду і з воздуху газ (так званий двуквасень вугля) та перетворює їх в цукор, крохмаль і дерево, значить живі частини ростинного організму. Одначе лише те, що саме живе, — жива людина, звірина або ростина — може таким способом оживотворити мертву матерію. З води та газу (два кусень вугля) сама ростина не виросте. В живі частини ростинного організму переміняннє їх тільки така ростина, що вже живе і росте, саме з помічю тих зелених частинок, що є в листю, так званого хлорофіля. Але той хлорофіль єсть дуже складна штука. Він витворюється лише в листю ростини під впливом соняшного проміння. Значить, поки єсть хлорофіль і поки з його помічю нежива матерія може переміниться в живі частини ростинного організму, — мусить бути вже сама ростина. А ніяка ростина не виросте, коли її хоч на початок не підгодувати хочби кусочком матерії з иншої ростини.

Отсе й питання. Ростини можуть кормитись лише иншими ростинами та звірятами (матерією з перегнилих звіриних організмів), значить органічним харчем. Також само звірята можуть кормитися лиш органічним харчем, — иншими звірятами та ростинами. Але як вони могли прожити і звідки вони могли взятись в той час, коли на світі була лиш мінеральна, значить неорганічна, нежива матерія? Яким способом вона перемінилась в живу — в живі ростини та травини.

Наукові досліди послідних часів кинули вже деяке світло на те питаннє і пробили ту стіну, що ділить живе від неживого. Найсамперед зовсім певно — експериментами — доказано, що нежива матерія може ожити. З неживого (неорганічного) матеріялу в лябораторіях можна вже зробити ті цукрові частини та протеїни, які єсть в живих ростинах. Можна творити штучні клітини, які ростуть, лазять самі кормляться і діляться (розмножуються) так само як і природні живі клітини. Відкрито, що так звані ультра-віолетні проміннi можуть перемнити воду і двукисень вугля в цукор так само, як се родить хлорофіл в листю ростин.

Тих промінів нема в тім соняшнім світлі, яке тепер доходить до землі (колись вони були), але й звичайне проміннє ділає так само, коли єсть деякі субстанції, такі як, наприклад, зелізна ржа в воді. Те відкриттє вказує на можливість, що в давних-прадавних часах соняшне світло ділаючи на море могло створити стільки харчу, щоб дати одній клітині життє і спромогу рости, розмножуватись і розвиватись в вищі форми. Можливо, що навіть тепер ще сонце творить десь життє таким способом.

На послідним зібранню „Британського товариства для поступу науки" професор Е. Дж. Ален представив свою теорію початків життя, по якій перший живий організм належав до звіриної породи і мав кулясту форму, та згодом виростав собі хвостик, який давав йому спромогу пірнувши верхнем назад на соняшну поверхню моря; там він продбав сам хлорофіл, яким міг з води і воздуху творити собі корм. Розуміється, ще далеко до того, щоб все знати, та скільки літ тому взагалі переміна неживої матерії в живу вважалася ще взагалі неможливою.

ЗЇЗД НІМЕЦЬКОЇ СОЦІЯЛДЕМОКРАТІЇ В АВСТРІЇ.

Зїзд назначений на кінець жовтня ц. р., відбудеться вже 14. жовтня ц. р. у Відні. Причиною прискорення реченця зїзду є махінації клерикального уряду Зайпля, який задля фінансової підмоги для Австрії поробив антанті, а головно італійським капіталістам такі уступки, що вони перетворюють Австрію в італійську кольонію.

Проти цего має запротестувати зїзд соціялдемократії німецької Австрії, який в супереч договорови Зайпля з антантою піднесе безперечно клич прилучення Австрії до Німеччини.

СОВЄТСЬКІ СПЕКУЛЯНТИ.

Харківські „Вісти Всеукраїнського Центрального Виконавчого Комітету" подають таку вістку з кременчуцького повіту:

„Спекулянт в губернії поширюють чутки про майбутнє нібито величезне оподаткованя худоби. В деяких місцях селяне дадися на провокацію і почали інтенсивно спродувати худобу. Радянські органи вжили заходів для боротьби з спекуляцією".

Значить — усе по старому...

СТРАЙК ГРАБАРІВ.

У Варшаві вибух страйк робітників, що копають могили на цвинтарях та взагалі цвинтарної услуги. Грабарі домагаються підвисшення платні. Наслідком того нема кому копати могили, хоч люде умирають без огляду на страйк.